

Vergaderjaar 2009–2010

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 972

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 14 juni 2010

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Buitenlandse Zaken naar aanleiding van de brief van 7 juni 2010 inzake de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken (inclusief Ontwikkelingssamenwerking) van 14 juni 2010 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 970).

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 11 juni 2010. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Ormel

De griffier van de commissie,
Van Toor

¹ Samenstelling:

Leden: Bommel, H. van (SP), Staaij, C.G. van der (SGP), Waalkens, H.E. (PvdA), Çörüz, C. (CDA), Ormel, H.J. (CDA), Voorzitter, Ferrier, K.G. (CDA), Velzen, K. van (SP), Nicolai, A. (VVD), Nerée tot Babberich, F.J.F.M. de (CDA), Haverkamp, M.C. (CDA), Blom, L. (PvdA), Eijsink, A.M.C. (PvdA), Dam, M.H.P. Van (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink, I. (VVD), Schippers, E.I. (VVD), Irrgang, E. (SP), Knops, R.W. (CDA), Roon, R. de (PVV), Voordewind, J.S. (CU), Pechtold, A. (D66), Ondervoorzitter, Broeke, J.H. Ten (VVD), Raak, A.A.G.M. van (SP), Thieme, M.L. (PvdD), Peters, M. (GL) en Vacature, (PvdA).

Plv. leden: Wit, J.M.A.M. de (SP), Vlies, B.J. van der (SGP), Vermeij, R.A. (PvdA), Omtzigt, P.H. (CDA), Spies, J.W.E. (CDA), Aasted-Madsen-van Stiphout, J.D.M.P. (CDA), Dijk, J.J. van (SP), Miltenburg, A. van (VVD), Hoopen, J. ten (CDA), Jonker, C.W.A. (CDA), Boelhouwer, A.J.W. (PvdA), Leerdam, J.A.W.J. (PvdA), Arib, K. (PvdA), Neppéus, H. (VVD), Griffith, L.J. (VVD), Lempens, P.P.E. (SP), Schermers, J.P. (CDA), Wilders, G. (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink, E.E. (CU), Koşer Kaya, F. (D66), Beek, W.I.I. van (VVD), Gesthuizen, S.M.J.G. (SP), Ouwehand, E. (PvdD), Vendrik, C.C.M. (GL) en Samsom, D.M. (PvdA).

Vragen en antwoorden

Midden-Oosten Vredespolitiek (MOVVP)

De leden de CDA-fractie danken de minister voor de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken waarvan ze met instemming kennis hebben genomen. Ten aanzien van het MOVVP verwachten ze een inzet van Nederland zoals ze die gewend zijn. Mogelijk wordt er ook gesproken over het onderzoek naar de gebeurtenissen rondom het hulpkonvooi richting Gaza. Kan de minister ingaan op de voortgang op dit terrein, of dit conform de internationale standaarden wordt ingericht en een taxatie geven of betrokken landen hierbij een rol gaan spelen?

Antwoord van de regering: De regering heeft zich volmondig geschaard achter de oproepen van de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad (VNVR) en Hoge Vertegenwoordiger (HV) Ashton tot instelling van een gedegen, onafhankelijk en aan internationale standaarden voldoende onderzoek naar de gebeurtenissen rondom het hulpkonvooi. Israël lijkt een tweetal onderzoeken naar de gang van zaken te willen uitvoeren: een onderzoek van de strijdkrachten naar de militair-operationele gang van zaken en een onderzoek door een separate onderzoekscommissie van juristen naar de juridische achtergronden van het incident. Israël zou overwegen aan het tweede panel een tweetal internationale juridische experts toe te voegen als waarnemers, waaronder een vertegenwoordiger van de VS. Hierover voert Israël overleg met de VS. Daarnaast spreekt de secretaris-generaal van de VN (SGVN) Ban Ki-moon met Israël, Turkije en leden van de VNVR over de mogelijkheden voor het instellen van een onafhankelijke internationale commissie. Daarin zouden vertegenwoordigers van beide landen kunnen plaatsnemen, evenals juridische deskundigen uit derde landen. De regering meent dat onderzoek in eerste instantie uitgevoerd moet worden door Israël en – desgewenst – door landen onder wier vlag de schepen van het konvooi voeren. Het is nu aan betrokken partijen om tot een voor hen acceptabele oplossing te komen, inclusief de vraag of daarbij een rol is weggelegd voor de VN of andere internationale instanties. Minister Verhagen heeft aan zijn Israëlische collega Lieberman laten weten dat participatie van internationale experts de geloofwaardigheid van het onderzoek ten goede zou komen.

De leden van de PvdA-fractie spreken de verwachting uit dat ook de EU zich alsnog eensgezind schaart achter het brede internationale verzoek aan Israël om mee te werken aan een onafhankelijk onderzoek naar het geweld tijdens de onderschepping van het humanitaire hulpkonvooi voor Gaza door de Israëlische marine in internationale wateren. De leden van de PvdA-fractie vernemen graag of de demissionaire minister van Buitenlandse Zaken zo'n standpunt op zijn minst niet zal blokkeren. Teneinde zo nodig de druk op Israël te verhogen om aan zo'n onafhankelijk internationaal onderzoek mee te werken achten deze leden de inzet van de beschikbare middelen en instrumenten uit het Associatieakkoord mogelijk. Hoe liggen daartoe de verhoudingen op dit moment binnen de Raad?

Antwoord van de regering: Het standpunt van de Raad is verwoord door HV Ashton in haar verklaring van 31 mei jl., waarin de EU oproept tot een onmiddellijk, volledig en onpartijdig onderzoek naar de gebeurtenissen en de omstandigheden waaronder deze zich hebben kunnen voltrekken («... an

immediate, full and impartial inquiry into the events and the circumstances surrounding them»). De verklaring van de Voorzitter van de VNVR is daarmee in overeenstemming. De regering is voorstander van een dergelijk onpartijdig onderzoek en ondersteunt deze verklaringen onverkort. Zoals hierboven beschreven is Israël in overleg met verschillende partijen over de wijze waarop het zijn onderzoek wil opzetten. De regering heeft er vertrouwen in dat Israël kan tegemoetkomen aan de oproepen van de VNVR en de EU. Dreigen met de inzet van middelen en instrumenten uit het Associatieakkoord is op zijn minst voorbarig en zal naar het oordeel van de regering ook niet doeltreffend zijn. De regering is daar dan ook geen voorstander van.

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat de gebeurtenissen rond de internationale vloot met hulpgoederen voor het geblokkeerde Gaza de aanleiding moeten zijn voor de EU én voor Nederland om er bij Israël krachtig op aan te dringen dat deze blokkade wordt opgeheven. Dat had al jaren geleden moeten zijn gebeurd. Nederland moet de inzet van een internationale burgerbeweging benutten om dat in EU verband af te dwingen bij Israël. De situatie voor de bevolking van Gaza is onhoudbaar en moet worden beëindigd. Dat is ook van belang voor de veiligheidssituatie van Israël voor de langere termijn. Datzelfde geldt voor de noodzaak druk op Israël uit te oefenen om de bouw van nederzettingen bij Jeruzalem en elders op de Westelijke Jordaanoever onmiddellijk te staken. Dan kunnen onderhandelingen beginnen. De EU kan de voortgang van het MOVP het best bevorderen door aan te kondigen het huidige Associatieakkoord op te schorten als Israël de blokkade van Gaza niet beëindigt en de bouw van nederzetting stopt. Nu is het moment om een doorbraak te bewerkstelligen. De leden van de SP-fractie verwachten van de minister van Buitenlandse Zaken dat hij dat doet op de RBZ.

Antwoord van de regering: Het standpunt van Nederland over de toegang tot Gaza is als gevolg van dit incident niet gewijzigd: de grenzen van Gaza moeten onmiddellijk en onvoorwaardelijk opengesteld worden voor humanitaire hulp en voor normaal goederen- en personenverkeer op basis van bestaande afspraken tussen partijen (met name het *Agreement on Movement and Access* van 2005). Mogelijk kan de EU bij dit laatste assisteren door re-activering van haar EUBAM Rafah missie (zie ook het antwoord op de separate vraag van de CDA-fractie). Dit standpunt heeft minister Verhagen bij herhaling onder de aandacht gebracht van Israël, ook in zijn gesprek met de Israëlische ambassadeur op de dag van het incident zelf. Ook verbreding van de missie moet worden overwogen. Bij de gedachtevorming over maatregelen ter verbetering van de toestand in Gaza moeten internationale afspraken worden gerespecteerd: het kan niet zo zijn dat de internationale grenzen van Gaza ongecontroleerd open zijn, bijvoorbeeld voor toegang over zee. Er bestaat geen verschil tussen de Nederlandse en EU-standpunten inzake het MOVP en de noodzakelijke stappen die beide partijen moeten ondernemen om het onderhandelingsproces op gang te brengen. In dat verband oefent de regering ook druk uit op Israël inzake het nederzettingenbeleid; minister Verhagen heeft dat gedaan tijdens zijn gesprek met minister Lieberman in Brussel op 22 maart jl. en de regering zal dit blijven herhalen. Opschorting van het Associatieakkoord is, zoals hierboven beschreven en zoals eerder gesteld in overleg met uw Kamer, wat de regering betreft niet aan de orde.

De leden van de VVD-fractie zouden graag een actuele weergave zien van het standpunt van de autoriteiten in Gaza met betrekking tot het voortbestaan van de staat Israël en vernemen gaarne op welke wijze Nederland dat standpunt aan de orde zal stellen in de komende Raad Buitenlandse Zaken. Bovendien zouden de leden van de VVD-fractie graag een standpunt van de Nederlandse regering vernemen over de oproep tot een boycot van Israëlische producten. Zal na de eerdere actie tegen de supermarktketens Aldi en Lidl nu ook Albert Heijn door een boycot worden getroffen in verband met de Gaza-problematiek? Hoe omvangrijk is die boycot en hoe reageert de Nederlandse regering daarop? Wordt deze aangelegenheid ook aan de orde gesteld in Europees verband en zo ja, op welke wijze?

Antwoord van de regering: In de standpunten van de de facto autoriteiten in Gaza ten aanzien van Israël is geen verandering gekomen, ook niet in de zin die voorgestaan wordt door het Kwartet. Hamas wijst nog steeds het gebruik van geweld als middel niet af, weigert eerder afgesloten akkoorden te erkennen en wil niet overgaan tot de erkenning van de staat Israël. Nederland laat niet na in Raadskader het belang van aanvaarding van de Kwartetbeginselen te onderstrepen. De regering is tegenstander van (oproepen tot) een consumentenboycot gericht tegen Israël of winkels waar Israëlische producten verkrijgbaar zijn. Bij de regering zijn geen meldingen binnengekomen van merkbare schade bij genoemde supermarktketens. In EU-verband vindt over dit onderwerp ook geen discussie plaats. Nederland meent dat een constructieve benadering van Israël en het voeren van een dialoog meer effect sorteert dan het afwijzen van het land.

De leden van de D66-fractie constateren dat het enteren van een hulpkonvooi richting Gaza door Israëlische soldaten niet op de ontwerpagenda staat. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat het opmerkelijk is dat deze gebeurtenis geen onderwerp van bespreking is. Deze leden zijn van mening dat er een onafhankelijk en internationaal onderzoek gedaan moet worden naar het mogelijk disproportionele geweld door Israël. Zij hebben met teleurstelling kennis genomen van het feit dat Nederland in de VN Mensenrechtenraad tegen een internationaal onderzoek heeft gestemd. Zij vragen aan de minister of hij uiteen kan zetten waarom hij daarvoor gekozen heeft. Wat zijn de procedures inzake stemming in de VN Mensenrechtenraad door een demissionair kabinet? Had het kabinet zich niet moeten onthouden van stemming? Zij vragen aan de minister of hij de stelling onderschrijft dat een spoedig onafhankelijk en internationaal onderzoek de spanningen in de regio beter kan adresseren dan onderzoek van Israël – en mogelijk Turkije – zelf.

Antwoord van de regering: Zowel de VNVR-Voorzitter als de HV roepen op tot het uitvoeren van onpartijdig onderzoek. De regering is van mening dat Israël zeer wel in staat is een onpartijdig onderzoek uit te voeren en dringt – zoals gezegd – daar nadrukkelijk op aan. Minister Verhagen heeft aan zijn Israëlische collega in overweging gegeven internationale betrokkenheid bij dat onderzoek te realiseren, bijvoorbeeld door gebruikmaking van internationale experts vanuit het Kwartet, teneinde de gewenste geloofwaardigheid zo groot mogelijk te maken. De vraag of er separaat onderzoek moet komen van de Verenigde Naties of andere internationale instanties is niet aan de orde, zolang de uitkomsten van het Israëlische onderzoek niet bekend zijn of de partijen hiertoe niet zelf besluiten. Nederland was dan ook geen voorstander van het debat in de Mensenrechtenraad (MRR) over

dit onderwerp, omdat dit op het verloop van dat onderzoek vooruit liep en verder ging dan de verklaringen van de HV en de VNVR. Bovendien acht de regering de Mensenrechtenraad niet het eerstaangewezen forum voor bespreking van dit incident en draagt een dergelijk debat niet bij aan de herstart van de directe vredesbesprekingen. De demissionaire status van het kabinet doet naar het oordeel van de regering niet af aan de taak van de regering zo nodig actief diplomatie te bedrijven. Daartoe behoort ook het uitbrengen van een stem in de MRR.

Iran

De leden van de PvdA-fractie willen nog eens benadrukken het belang van proportionaliteit in het gehele Midden Oosten als het gaat om de aanpak van schending mensenrechten en (dreigende) proliferatie van kernwapens. Inzake de voorbereiding van aanvullende EU-maatregelen op een nieuwe, nog vast te stellen sanctieresolutie van de VN-Veilighedsraad willen de leden van de PvdA-fractie duidelijk stellen dat eerst deze nog door de VNVR vast te stellen resolutie beoordeeld zal moeten worden m.n. op de aangereikte sanctiemogelijkheden, voordat er sprake zal kunnen zijn van enige implementatie van eventuele aanvullende maatregelen. Welke sancties en eventueel aanvullende maatregelen zijn nu bij de huidige stand van de besprekingen aan de orde? Er is instemming met gezamenlijk initiatief met de Fransen voor de instelling van een Leading Group Internetvrijheid. Maar hoe staat het concreet met het EU exportverbod op internetfilters?

De leden van de SP-fractie betreuren dat Nederland het initiatief van Brazilië en Turkije niet op waarde weet te schatten. De overeenkomst is een duidelijk bewijs dat de machtsontwikkelingen in de wereld niet langer van de VS en de EU afhankelijk zijn. Turkije en Brazilië hebben een knappe diplomatieke prestatie geleverd door het ruilplan uit oktober 2009, dat op initiatief van de VS was opgesteld en in het ongereede geraakt, vlot te trekken. Het getuigt van misplaatste hoogmoed om dit werk niet serieus te nemen. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat het voornemen om krachtige maatregelen te nemen tegen het Iraanse leiderschap, «die de bevolking zo mogelijk ontzien», een gevaarlijk voorbehoud in zich dragen. Dat is «zoveel mogelijk». Graag worden de leden van de SP-fractie precies geïnformeerd over het soort sancties dat wordt overwogen. De leden van de SP-fractie steunen de wil van de Iraanse bevolking om een nieuwe grondwet en een nieuwe republiek te vormen en het huidige regime af te zetten. Sancties tegen Iran vanwege het kernenergieprogramma schieten haar doel voorbij zolang controle van het IAEA en medewerking van Iran mogelijk blijven. Dat daarover tussen Iran en het IAEA meningsverschillen bestaan is feitelijk juist, maar geen reden voor nieuwe maatregelen. Om nu verdergaande sancties af te kondigen die ook de bevolking kunnen treffen, vervreemdt de bevolking van de oppositie. De kansen op politieke veranderingen in Iran worden er door verkleind. Daarom keuren de leden van de SP-fractie deze plannen af. Graag vernemen de leden van de SP-fractie een oordeel van de minister over het streven van Iran om uranium te verrijken tot 20%. Deelt de minister de conclusie dat het hierbij niet gaat om hoog-verrijkt uranium? Is de minister van oordeel dat het hierbij om ander materiaal gaat dan om medische toepassingen? Zo ja, kan de minister verklaren welke dat is? Is het waar dat Iran een gebrek krijgt aan uranium dat is verrijkt tot een hoogte van 20% en gebruikt moet worden voor gezondheidszorg? Indien neen, wat is dan naar het oordeel van de minister de reden van deze verrijking van het uranium? De leden van de SP-fractie steunen de aandacht voor de mensenrechtenschendingen in Iran en de EU-maatregelen tegen internetcensuur. Wat is de precieze doelstelling van Leading Group Internetvrijheid? Is de minister

bereid de Kamer daartoe uitvoeriger te informeren? Gelden deze werkzaamheden alleen Iran of ook andere landen? Wat betekent dat voor Europese onderneming die producten maken die wel internetcensuur bevorderen? Worden strafmaatregelen jegens hen overwogen?

De leden van de VVD-fractie willen vernemen of Brazilië en Turkije door de EU zullen worden aangesproken op het akkoord dat door deze landen op 17 mei jongstleden is gesloten met Iran? Hoe beoordeelt de Nederlandse regering de opstelling van Turkije met betrekking tot de hulpkonvooien richting Gaza en met betrekking tot de steeds nauwere relatie met Iran? Hoe verhoudt het nauwer maken van banden met o.m. Iran en Gaza door Turkije zich tot de ambitie van Turkije om toe te treden tot de Europese Unie? Hoe verhoudt de houding van Turkije en Brazilië zich tot de nieuwe conceptresolutie van de VN-Veiligheidsraad jegens Iran? De leden van de VVD-fractie waarderen de initiatieven die door Nederland en Frankrijk worden genomen ten behoeve van de wereldwijde bevordering van de internetvrijheid. Wat zijn de huidige kansen voor een wereldwijde regeling van die vrijheid, ook met het oog op de beperkingen die China oplegt aan het internetgebruik?

De leden van de D66-fractie spreken hun bezorgdheid uit over Iran. Deze leden achten de onwil van Iran om het vertrouwen van de internationale gemeenschap in het vreedzame karakter van zijn nucleaire programma te herstellen zeer zorgwekkend. De leden van de D66-fractie spreken hun steun uit voor de aandacht van de minister voor de voortdurende mensenrechtenschendingen. Zij spreken uit dat de aandacht voor het nucleaire vraagstuk cruciaal is, maar dat de aandacht voor de mensenrechten in Iran niet naar achteren mag worden geschoven, maar bovenaan de agenda blijft staan. Verder vragen de leden van de D66-fractie aan de minister aan welke sanctie maatregelen op dit moment wordt gedacht, en wat de bevindingen zijn van de conferentie die de minister mede mogelijk heeft gemaakt, over de rol van nieuwe technologieën en communicatiemiddelen voor Iraniërs. Kan de minister ten aanzien van de laatste vraag aangeven wat de vorderingen zijn van de op te richten pilotgroep van staten die de bescherming van vrijheden op internet bevorderen? Ten slotte wijzen de leden van de fractie van D66 op de beantwoording van de schriftelijke vragen van het lid Pechtold (D66) aan de minister van Buitenlandse zaken over de mogelijkheid tot tijdelijke opvang van voorttrekkers op het gebied van mensenrechten uit Iran (ingezonden 15 februari 2010). De leden constateren dat de minister in zijn beantwoording aangeeft bereid te zijn om te onderzoeken welke mogelijkheden Nederland heeft om, binnen de marges van het Europese en nationale visabeleid, mensenrechtenverdedigers tegemoet te komen en hier een verblijf aan te bieden. De leden vragen de minister wat de status is van zijn onderzoek, en wanneer hij verwacht hierover te kunnen rapporteren. De leden van de fractie van D66 vragen de minister of hij bekend is met de beantwoording van het college van burgemeester en wethouders te Den Haag van 18 mei 2010, op schriftelijke vragen van de gemeenteraadsleden I.M. Vianen en J.C. Sneller, waarin het college aangeeft dat Den Haag zijns inziens zeer geschikt is om in het kader van het Shelter City Initiative de rol van gastheer voor mensenrechtenverdedigers op zich te nemen. Deelt de minister deze mening? Is het waar dat zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau over de voortgang van het initiatief contacten onderhouden worden tussen de gemeente Den Haag en het ministerie van Buitenlandse Zaken? Zo ja, in welk stadium bevinden deze besprekingen zich?

Antwoord van de regering:

Iran: Nucleair

In reactie op vragen van de SP-fractie wenst de regering te onderstrepen dat Iran nog steeds niet voldoet aan zijn verplichtingen onder de VNVR- en IAEA-resoluties inzake het nucleaire programma. Iran voldoet evenmin aan alle uitstaande verzoeken en vragen van het IAEA. Door het gebrek aan medewerking van Iran is het IAEA niet in staat met zekerheid vast te stellen dat het Iraanse nucleaire programma volledig vreedzaam van aard is. Iran weigert voorts nog altijd zich te committeren aan een constructieve, inhoudelijke dialoog met de P5+1.

Het is tegen deze achtergrond dat de VNVR op 9 juni jl. met steun van alle permanente leden van de VNVR een nieuwe sanctieresolutie heeft aangenomen. De overige leden van de VNVR stemden eveneens voor de resolutie, met uitzondering van Turkije en Brazilië, die tegen stemden, en Libanon, dat zich onthield. Turkije en Brazilië gaven als reden voor hun tegenstem dat hun recente overeenkomst met Iran over de verrijking van uranium voor de *Teheran Research Reactor* de noodzaak voor sancties heeft weggenomen. De regering is die mening niet toegedaan. Ook met de genoemde overeenkomst blijft Iran uranium verrijken, wat ingaat tegen bestaande VNVR- en IAEA-verplichtingen. Aangezien Iran niet tegemoet komt aan deze eisen en daarmee de zorgen van de internationale gemeenschap over de nucleaire ambities niet wegneemt, zijn de additionele sancties gerechtvaardigd. De VNVR heeft met volle steun van de vijf permanente leden en met steun van zeven van de tien niet-permanente leden tot deze sancties besloten. De regering meent dat hiermee een heel solide basis is gelegd voor dit sanctieregime. De sancties vallen onder hoofdstuk 7 van het VN-handvest en zijn voor alle VN-lidstaten bindend, dus ook voor Turkije en Brazilië.

In reactie op de PvdA-fractie wijst de regering erop dat zij steeds haar voorkeur heeft uitgesproken voor besluitvorming over additionele maatregelen door de VN-Veiligheidsraad. Nederland verwelkomt de aanneming van de resolutie als een belangrijke boodschap aan de Iraanse regering dat zij zich niet aan haar internationale verplichtingen kan en mag onttrekken. De resolutie herbevestigt het perspectief van constructieve, duurzame samenwerking met Iran indien Iran dat wenst. Het is aan Iran om de internationale gemeenschap ervan te overtuigen dat zijn nucleaire programma louter vreedzame doeleinden nastreeft. De resolutie roept Iran in dit kader op tot het nakomen van zijn verplichtingen onder het Non-Proliferatie Verdrag en tot volledige samenwerking met het IAEA. Verder worden in de resolutie nieuwe sanctiemaatregelen tegen Iran ingesteld, waaronder maatregelen in de handelssector, een wapenembargo, een verscherpt goedereninspectieregime, maatregelen in de financiële sector en een uitbreiding van de personen- en entiteitenlijst, met daarop de Iraanse reder IRISL en leden van de Revolutionaire Garde, waar uw Kamer veel belang aan hechtte.

De regering is van mening dat EU zo spoedig mogelijk deze resolutie moet implementeren. Ook moet de EU spoedigst bezien op welke punten aanscherping of aanvulling geboden is, op basis van de voorbereidende discussies die hierover reeds zijn gevoerd. Hierbij zal nauw aansluiting worden gezocht bij de mogelijkheden

die de resolutie biedt voor verdere aanscherping van de sanctie-maatregelen en bij de sectoren die door de resolutie worden aangewezen als relevant voor het nucleaire programma. De regering zal blijven aandringen op maatregelen die de bevolking zoveel mogelijk ontzien.

In reactie op vragen van de VVD- en SP-fracties, bevestigt de regering andermaal dat zij, met de internationale gemeenschap, een diplomatieke oplossing nastreeft voor het nucleaire geschil. De regering neemt de diplomatieke inspanningen van Brazilië en Turkije serieus. Zoals besproken in het mondeling vragenuur van 18 mei jl., plaatst de regering evenwel – gelijk de P5+1 – de nodige kanttekeningen bij het akkoord. Het akkoord neemt de zorgen over het nucleaire programma geenszins weg en er dient gewaakt te worden voor andermaal tijdrekken zijdens Iran. Nederland staat open voor de eventuele positieve uitkomsten van Turkse en Braziliaanse diplomatieke inspanningen ten aanzien van Iran, maar vindt niet dat het verdere besluitvormingstraject over nieuwe sancties hierdoor vertraagd mag worden. Wat de Turkse relaties met Iran en Gaza betreft, waar de VVD-fractie naar vraagt, mag in zijn algemeenheid van Turkije verwacht worden dat het als kandidaat-lidstaat van de Europese Unie bijdraagt aan het bevorderen van het respecteren van het internationale recht door alle leden van de internationale gemeenschap.

In reactie op vragen van de SP, wijst de regering er op dat Iran met de verrijking van uranium tot 20%, hetgeen nog steeds als laagverrijkt uranium wordt beschouwd, wederom een volgende stap in het proces van de ontwikkeling van splijtstoffen voor kernwapens beheerst. Indien het uranium verder wordt verrijkt tot een gehalte boven de 20%, wordt gesproken van hoogverrijkt uranium. Uranium met een verrijgingspercentage boven de 90% is geschikt voor het gebruik in kernwapens. Net als andere landen kan Iran de voor de gezondheidszorg benodigde nucleaire materialen op de internationale markt verkrijgen, waardoor een eventueel tekort hieraan niet aan de orde is. Het gebrek aan een duidelijke civiele ratio voor de verrijking tot 20%, vergroot de zorgen van de internationale gemeenschap over deze stap van Iran des te meer. Verwezen wordt ook naar de Kamerbrief over de nucleaire activiteiten van Iran (21 501-02, nr. 957, 24 maart 2010).

Iran: Mensenrechten en internetvrijheid

De regering deelt de visie van de D66-fractie dat de mensenrechtensituatie in Iran alle aandacht verdient. Nederland volgt de ontwikkelingen op mensenrechtengebied nauwgezet en zal er op toezien dat Iraanse autoriteiten zo lang als noodzakelijk bilateraal, in EU-verband en VN-kader worden gewezen op hun internationale verplichtingen.

In reactie op de vragen van de PvdA-, VVD-, D66- en SP-fracties over het doel van het initiatief dat Nederland samen met Frankrijk heeft genomen op het gebied van internetvrijheid, antwoordt de regering dat beide landen de bedoeling hebben om op basis van de visie, kennis en ervaring van overheden, bedrijven, experts, wetenschappers, internationale organisaties en NGO's uit de gehele wereld te komen tot concrete maatregelen die internetvrijheid wereldwijd kunnen bevorderen. Daarbij

is het nadrukkelijk de intentie om vertegenwoordigers van deze disciplines uit zowel EU-lidstaten als niet-EU landen samen te brengen. Het betreft immers een wereldwijd probleem waarvoor wereldwijde kennis en oplossingen noodzakelijk zijn.

De *Leading Group* zal zich in eerste instantie richten op een inventarisatie van welke beperkingen op de vrijheid van internet door welke landen worden opgelegd. Op die manier kan in kaart worden gebracht waar en in welke mate het probleem speelt. Het is de bedoeling met deelnemende *stakeholders* de mogelijkheid te onderzoeken om een internationaal instrument op te richten waarmee de mate van internetvrijheid doorlopend in kaart kan worden gebracht. De participatie van NGO's, internationale organisaties en bedrijven is daarbij essentieel.

De tweede doelstelling van de *Leading Group* is te onderzoeken in hoeverre de ontwikkeling van een wereldwijde gedragscode mogelijk is, en wat daaraan ten grondslag zou moeten liggen. De committering aan een dergelijke gedragscode door ICT-bedrijven wereldwijd, naar voorbeeld van de deelname van grote Amerikaanse internetbedrijven aan het reeds bestaande *Global Network Initiative*, zou moeten leiden tot vergrote zelfrestrictie van bedrijven bij de levering van technologie die mede voor censurdoeleinden gebruikt kan worden.

Verdere doelstellingen van de *Leading Group* zijn om ervaringen en *best practices* uit te wisselen op het gebied van positieve maatregelen om cyberdissidenten, oppositiekrachten en anderen die lijden onder internetcensuur te ondersteunen, en te onderzoeken of de bescherming van internet als entiteit een juridische vertaalslag kan krijgen. Discussies over een mogelijk EU-exportverbod op internet-filtertechnieken zijn nog gaande op werkgroepniveau binnen de Unie.

In antwoord op de vragen van de D66-fractie over de bevindingen van de conferentie over nieuwe technologieën en communicatiemiddelen voor Iraniërs, benadrukt de regering dat het ministerie van Buitenlandse Zaken een door *True Heroes* georganiseerde conferentie heeft ondersteund waarbij de rol van nieuwe media in het werk van mensenrechtenverdedigers wereldwijd centraal stond. Naast mensenrechtenverdedigers van diverse continenten waren daarbij ook vertegenwoordigers van ICT-bedrijven en NGO's aanwezig. Mensenrechtenverdedigers die Nederland niet konden bereiken door geannuleerde vluchten als gevolg van de IJslandse aswolk waren door middel van *livestreaming* van de discussies en workshops toch in staat de conferentie integraal te volgen.

De ervaringen die mensenrechtenverdedigers met nieuwe media hebben, waren positief te noemen: dankzij Facebook, Twitter, SMS en internet zijn mensenrechtenschendingen sneller dan ooit te voren aan de orde te stellen. Aan de andere kant werd ook benadrukt dat er belangrijke bedreigingen blijven bestaan: ook autoritaire regimes gebruiken nieuwe technologieën, bijvoorbeeld om dissidenten in de gaten te houden of onwelgevallige critici de mond te snoeren. De regering neemt de *lessons learned* van de conferentie mee bij de uitwerking van de initiatieven van de bovengenoemde *Leading Group* op het gebied van internetvrijheid.

De minister is bekend met de antwoorden van het college van burgemeesters en wethouders te Den Haag van 18 mei jl. op schriftelijke vragen van de gemeenteraadsleden I.M. Vianen en J.C. Sneller. Het *Shelter City Initiative*, een Europees initiatief, boekt onvoldoende voortgang. Nederland blijft hier nauw bij betrokken, maar is parallel bezig om, in de geest van het *Shelter City Initiative*, op nationaal niveau een modaliteit te creëren om mensenrechtenverdedigers die daar baat bij hebben voor een korte periode uit te nodigen in Nederland. De regering onderzoekt de mogelijkheden dit binnen het huidige visumbeleid te realiseren.

Westelijke Balkan

Volgens de leden van de PvdA-fractie zijn de beoordeling van de hoofdaanklager van het Joegoslavië Tribunaal (ICTY) doorslaggevend voor de vervolgstappen die er met de landen van de Westelijke Balkan gezet gaan worden. Helaas beschikken we nog niet over de rapportage, maar de regering maakt al duidelijke welke stappen er gezet kunnen gaan worden bij een positieve beoordeling. Wat de leden van de PvdA-fractie betreft is de beoordeling door de hoofdaanklager van het ICTY over de (mate van) samenwerking met het ICTY doorslaggevend voor zetten van verdere stappen. Voor de leden van de PvdA-fractie is een nieuw positief rapport van hoofdaanklager Brammertz over de samenwerking van Servië met het ICTY nodig om over te kunnen gaan tot ratificatie van de Stabilisatie- en Associatie Overeenkomst (SAO). De leden van de PvdA-fractie hebben niets er niets op tegen om het perspectief op lidmaatschap voor de landen van deze regio te herbevestigen, maar alleen onder de nadrukkelijke voorwaarde van strikte toepassing van de toetredingscriteria. Heeft de minister benadrukt dat het noemen van eventuele toetredingsdata niet aan de orde is omdat er pas sprake kan zijn van toetreding nadat aan alle toetredingscriteria is voldaan? Heeft de minister toegevoegd dat ook de absorptiecapaciteit van de EU hierbij een belangrijke rol heeft?

Antwoord van de regering: Nederland heeft, net als een aantal andere lidstaten, tijdens de ministeriële bijeenkomst in Sarajevo uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor de aangescherpte uitbreidingsstrategie van 2006. Daarin is onder meer neergelegd dat de kwaliteit van de hervormingen en de mate waarin (potentiële) kandidaat-lidstaten voldoen aan de toetredingscriteria, leidend moeten zijn voor het tempo waarin het toetredingsproces wordt doorlopen. Ook het vraagstuk van de absorptiecapaciteit is onderdeel van deze uitbreidingsstrategie. Nederland is tegenstander van het noemen van streefdata voor toetreding.

Een Nederlandse bijdrage aan de verlenging van de civiele EULEX-missie in Kosovo zal door de PvdA-fractie op constructieve en welwillende wijze beoordeeld worden. De leden van de SP-fractie steunen de druk op de landen van de Westelijke Balkan, Servië en Kroatië, om mee te werken met het Joegoslavië Tribunaal. Dat geldt ook voor de noodzaak om samenwerking met het ICTY op te nemen in onderhandelingshoofdstuk 23. Met betrekking tot de zin dat «nog veel werk is te verrichten» voor EULEX in Kosovo hebben de leden van de SP-fractie de vraag wat dat in de praktijk betekent. Om hoeveel jaar gaat het daarbij? Welke moeilijkheden ziet de regering in het verschiet?

Antwoord van de regering: Het mandaat van EULEX Kosovo wordt op 14 juni a.s. met twee jaar verlengd. Wanneer de nieuwe mandaatperiode in 2012 eindigt, zal de Raad opnieuw beoordelen

of het wenselijk is het mandaat te verlengen. Als bekend ondersteunt EULEX de Kosovaarse autoriteiten bij de opbouw van de rechtsstaat op drie gebieden: de justitieketen (OM, rechtspraak en gevangeniswezen), de politie en de douane. De justitieketen lijdt onder een grote achterstand bij de behandeling van zaken, gebrek aan goed personeel, hoge werkdruk en wantrouwen van de bevolking. De politie, een van de weinige Kosovaarse multi-etnische instituties, geniet wel het vertrouwen van de bevolking, maar moet zich op verschillende terreinen verder bekwamen, waaronder de bestrijding van georganiseerde misdaad en de aansturing van de politieorganisatie. Voor de douane is op dit moment de belangrijkste prioriteit om ook in Noord-Kosovo volledig te functioneren. Dankzij EULEX is in de afgelopen periode stapsgewijs voortgang geboekt op alle genoemde terreinen. Het zal een uitdaging blijven voor EULEX om effectief te werken in het Noorden, waarbij samenwerking met Servië onontbeerlijk is. Ook zullen de corruptieonderzoeken naar enkele Kosovaarse politici die EULEX leidt, aandacht blijven vragen. Deze onderzoeken zijn noodzakelijk om uiteindelijk een goed functionerende en vooral geloofwaardige rechtsstaat te kunnen opbouwen.

De leden van de VVD-fractie zouden graag vernemen hoe het voorzichtige optimisme van hoofdaanklager Brammertz over een arrestatie van Mladic zich verhoudt tot het feit dat de familieleden van Mladic de Servische autoriteiten hebben verzocht om hem dood te verklaren.

Antwoord van de regering: Op de wens van de familieleden om Mladic dood te verklaren waaraan de VVD fractie refereert, is door de Servische regering afhoudend gereageerd. Zolang er geen bewijs is dat Mladic dood is, zet zij de zoektocht voort. De rapportage van de heer Brammertz heeft betrekking op de beleidsdaden van staten of statelijke entiteiten, niet op wensen van familieleden van verdachten.

Oost-Afrika: piraterij (ook OS)

De leden van de CDA-fractie hebben waardering voor de inzet van Hoge Vertegenwoordiger (HV) Ashton ten aanzien van de overdracht van piraterijverdachten. Onduidelijk blijft echter welke afspraken precies met Kenia zijn gemaakt over de MoU's en op basis van welke argumenten Kenia wel of niet besluit tot berechting van verdachten. Kan de minister daar op in gaan? Wat zal de ingestelde taakgroep gaan onderzoeken? En wat kan de EU nog doen om de werking van de MoU's op dit moment te verbeteren? Op welke manier wordt overleg tussen de verschillende landen in de regio bevorderd om een eerlijkere spreiding van opgepakte piraten te bewerkstelligen? De leden van de CDA-fractie steunen verder de inzet van de regering om de mogelijkheid van regionale berechting van piraterijverdachten te bevorderen. Het bezoek van HV Ashton maakt duidelijk dat ook andere mogelijkheden moeten worden onderzocht zodat berechting van piraten ook op lange termijn verzekerd is. De instelling van een Somalisch hof in de regio zou een duurzame oplossing zijn. Heeft HV Ashton deze optie ook besproken op haar reis door de regio? Zo ja, hoe staan de landen in de regio ten aanzien van deze optie? Op welk moment zal het advies van het EU-raadssecretariaat worden uitgebracht, waar Nederland op heeft aangedrongen?

De leden van de PvdA-fractie ondersteunen de inzet om te komen tot juridische vervolging van piraten in de regio zelf. Welke andere landen naast Kenia komen hiervoor eventueel nog in aanmerking?

Alleen een integrale aanpak, waarbij ook de problematiek van de lokale visserij wordt meegenomen, zal de piraterijbestrijding meer diepgang kunnen geven dan de huidige symptoombestrijding.

De leden van de VVD-fractie horen graag hoe ruim de term «het bestrijden van de armoede in de regio» (in verband met de berechting van piraterijverdachten) in de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken moet worden verstaan. Gaat het dan ook om ontwikkelingshulp voor landen als Kenia en Tanzania?

De leden van de D66-fractie constateren dat er uitgebreid gesproken is over de EU-missie Atalanta en piraterij bij Somalië. Kan de minister aangeven wat zijn inbreng is geweest tijdens deze bespreking? Steunt hij de voorstellen die de Hoge Vertegenwoordiger Ashton heeft gedaan, of beperkt deze steun zich tot een speciaal Somalisch hof voor berechting van piraten?

Antwoord van de regering: De EU-missie ATALANTA is de afgelopen periode succesvol geweest in het bestrijden van piraterij. Door een meer proactief optreden en een vergroting van het missiegebied heeft ATALANTA een groot aantal kapingen weten te voorkomen. Om de missie nog effectiever te maken moet de EU zich inzetten om de mogelijkheden voor berechting van piraten te verbeteren. Tijdens de recente reis van HV Ashton aan de regio vormde de berechting van piraten een belangrijk thema. De regering ziet uit naar de bevindingen die HV Ashton hierover zal presenteren tijdens de RBZ van 14 juni a.s., en minister van Buitenlandse Zaken Verhagen zal tijdens deze Raad daarover verder met haar spreken.

De door de Keniaanse regering ingestelde taakgroep inzake piraterij licht alle bestaande *Memoranda of Understanding* (MoU), waaronder het MoU met de EU, door. Het advies van de taakgroep is momenteel nog niet afgerond. Kenia heeft de HV toegezegd verzoeken tot overdracht voorlopig nog per casus te zullen behandelen. Behalve met Kenia heeft de EU ook een overdrachts-overeenkomst inzake piraterijverdachten met de Seychellen. Om het justitiële apparaat van de Seychellen te ondersteunen, heeft de regering onlangs besloten 800.000 euro bij te dragen aan een capaciteitsopbouw-programma van de VN in dat land. Ook met andere landen in de regio is de EU in overleg, te weten Mauritius, Mozambique, Zuid-Afrika, Tanzania en Oeganda. De regering deelt de mening van de CDA-fractie dat een eerlijke regionale *burden-sharing* moet worden overeengekomen. Onder andere via regionale conferenties, zoals de onlangs in Istanboel onder VN-auspiciën gehouden bijeenkomst, draagt de internationale gemeenschap hieraan bij.

In antwoord op de vraag van de VVD-fractie wil de regering graag verduidelijken dat de Raad zal spreken over de mogelijkheden van overdracht van piraterijverdachten aan landen in de regio. Voorop staat dat de regering streeft naar een meer geïntegreerde inzet van de EU-middelen ten bate van piraterijbestrijding in Somalië en in de regio. De regering streeft ernaar dat de oorzaken van piraterij beter worden geadresseerd door deze middelen zowel aan te wenden voor de bestrijding van de armoede als voor training van politie, capaciteitsversterking van overheden en de bestrijding van piraterij.

Net als de CDA- en PVDA-fracties is de regering van mening dat op de lange termijn alleen een integrale aanpak en vervolging van piraten in de regio zelf, piraterij duurzaam zullen kunnen bestrijden. Tijdens de RBZ zal naar verwachting onder meer gesproken worden over de mogelijkheid van een speciaal Somalisch hof, dat gehuisvest zou moeten worden in een land in de regio. De regering zal ernaar streven dat ingezet wordt op een juridische structuur die op korte termijn te realiseren is. De verdere gedachtevorming hieromtrent zal gevoed worden door het advies van het EU-Raadssecretariaat, dat op korte termijn wordt verwacht, en het rapport van de SGVN, waar de VN-Veiligheidsraad om heeft verzocht en dat uiterlijk eind juli zal verschijnen. De regering zal er op aandringen dat de EU zich nog intensiever inzet om overdracht van piraterijverdachten aan landen in de regio ter berechting mogelijk te maken.

Naar verwachting zal de Raad instemmen met een verlenging van de missie met twee jaar tot 2012. Zoals uw Kamer eerder gemeld, neemt Nederland op dit moment met Hr Ms Johan de Witt deel en zal Nederland van september tot november 2010 met bevoorradingschip Hr Ms Amsterdam aan de missie deelnemen.

Haiti – rampenrespons

De leden van de PvdA fractie delen de mening van de minister dat de VN bij rampenrespons leidend moet zijn in de coördinatie van de internationale hulp buiten de EU. De leden van de fractie van de PvdA onderstrepen dat rampenrespons weliswaar vaak een militaire component heeft, maar dat de civiele en humanitaire component het belangrijkste zijn. Versterking van de EU-rampenrespons in algemene zin zal naar de mening van de leden van de PvdA-fractie voor zover daarbij ook sprake is van de mogelijke inzet van militaire middelen, van begin af aan afgestemd dienen te worden met de middelen die beschikbaar zijn via de NAVO-kanalen.

De leden van de D66-fractie zijn verheugd met het initiatief van de Hoge Vertegenwoordiger Ashton om ten aanzien van rampenrespons de bestaande EU-procedures- en mechanismes te vereenvoudigen, verbetering te zoeken in de coördinatie – zowel in Brussel als in het desbetreffende rampgebied –, en verder te werken aan de zichtbaarheid van de EU. De leden van de D66-fractie vragen de minister wanneer dit initiatief praktisch wordt uitgewerkt, en of de kaders van het initiatief verder uiteengezet kunnen worden.

Antwoord van de regering: Voor militaire middelen geldt dat deze in lijn met de daarvoor bestaande VN-richtlijnen (de zogeheten Oslo- en MCDA-richtlijnen) worden ingezet als «last resort», wanneer geen civiele alternatieven voorhanden zijn. Bij de discussie over verbetering van de coördinatie van de inzet van militaire middelen in EU-kader zal de regering ook verdere uitwerking van de samenwerking tussen de EU en de NAVO bepleiten, alsmede afstemming met de civiel-militaire coördinatie van de VN.

Initiatieven voor de versterking van de EU-rampenrespons zullen in het najaar van 2010 verder worden uitgewerkt in een mededeling van de Europese Commissie. Vooruitlopend hierop heeft HV Ashton een notitie in het vooruitzicht gesteld over de ervaringen met de EU-hulpverlening in Haïti, die onder meer aandacht zal besteden aan de coördinatie en zichtbaarheid van de

EU-respons. Deze notitie was bij het schrijven van deze brief echter nog niet beschikbaar.

Cuba

De leden van de CDA-fractie betreuren het dat de politieke dialoog met Cuba nog geen aansprekend resultaat heeft opgeleverd, dat de mensenrechtensituatie nog steeds slecht is en dat vele politieke gevangenen nog vastzitten, en de leden betreuren het overlijden van een gevangene na zijn hongerstaking. Een klein lichtpuntje is de gestarte dialoog tussen de Katholieke kerk en de Cubaanse regering. Zij hopen dat deze gesprekken een opening bieden en bijdragen aan verbetering van de situatie in Cuba. Maar de niet verbeterde situatie geeft geen aanleiding om het gemeenschappelijk standpunt van de EU te herzien, dit zou ook een geheel verkeerd signaal richting Cuba zijn en de leden van de CDA-fractie steunen dan ook de inzet van de regering om het EU-standpunt te handhaven. Wordt de opvatting van de Nederlandse regering breed gedeeld binnen de EU? Verwacht de minister dat het Spaans voorzitterschap, dat begin dit jaar heeft ingezet op herziening (versoepeling) van het gemeenschappelijk standpunt, tijdens de aanstaande Raad hierop wil aansturen? Zo ja, acht de minister de kans groot dat meerdere lidstaten zich hier achter gaan scharen? Wijziging kan alleen met unanimitieit in de Raad. Indien nodig vragen deze leden de minister zich hier dan tegen te verzetten. Wat kan de EU doen opdat de politieke dialoog wel tot resultaat leidt?

De leden van de PvdA-fractie zijn akkoord met de inzet op voortzetting van de politieke dialoog met Cuba, zolang de positie van de mensenrechten zich daar niet verbetert.

De leden van de SP-fractie delen de regeringsopvatting dat moet worden aangedrongen op onvoorwaardelijke vrijlating van alle politieke gevangenen en verbetering in de mensenrechtensituatie. Ook delen de leden van de SP-fractie de opvatting tot voortzetting van de politieke dialoog.

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de regering in haar standpunt dat het gemeenschappelijk standpunt met betrekking tot Cuba moet worden gehandhaafd zolang dat land geen vooruitgang boekt op het gebied van de mensenrechten en onvoldoende inzet toont voor een zinvolle politieke dialoog.

Antwoord van de regering: De regering deelt deel de zorgen van de fracties van CDA, PvdA, SP en VVD over het uitblijven van een substantiële verbetering van de mensenrechtensituatie in Cuba. Zij is daarom met alle andere Lidstaten van mening dat de EU moet vasthouden aan het Gemeenschappelijk Standpunt. Pas wanneer de mensenrechtensituatie in het land is verbeterd, kan een herziening aan de orde zijn. De regering hoopt dat de politieke dialoog hieraan kan bijdragen. Vandaag vond in het kader van de politieke dialoog een bijeenkomst op ministerieel niveau van de EU en Cuba plaats. Daarbij kwamen verscheidene aspecten van de mensenrechtensituatie in Cuba aan de orde. De bijeenkomst heeft geen resultaten opgeleverd die tot herziening van de EU-positie over het Gemeenschappelijk Standpunt aanleiding geven.

Korfoe – proces (OVSE vrijheid media)

De leden van de PvdA-fractie vragen zich af wat de minister verstaat onder een voldoende inhoudelijke OVSE-agenda. Nederland heeft

voorstellen gedaan voor afspraken die de volledige implementatie van het OVSE-*acquis* op het gebied van vrijheid van media moeten bevorderen. Kan de minister toelichten of hij hiermee bedoelt dat dit geldt voor alle leden van de OVSE? En op welke wijze kunnen de landen worden gestimuleerd om het OVSE-*acquis* op het gebied van vrijheid van media te bevorderen? Is de minister van plan, nu Nederland het bevorderen van vrijheid van media heeft ingebracht, ook aandacht te vragen voor schendingen het recht van persvrijheid in OVSE landen, zoals bijvoorbeeld Italië? Mits ook serieus genomen door de Russen achten de leden van de PvdA-fractie de inzet voor een revitalisering van de OVSE zeer zinvol en wenselijk vooral inzake de gewenste ontdooiing van de frozen conflicts binnen de grenzen van de voormalige Sovjet-Unie. Is er enig zicht op dat de Russische Federatie ook daadwerkelijk het gehele OVSE-*acquis* serieus op tafel wil houden?

De leden van de SP-fractie vragen de minister wat de discussie in de OVSE inhoudt over de agenda van een OVSE top.

Antwoord van de regering: In de OVSE wordt besproken of er in november 2010 een OVSE-top moet komen en wat op de agenda moet staan. Wat de regering betreft moet het Korfoe-proces een belangrijk onderdeel uitmaken van de agenda van een eventuele OVSE-top. In het kader van dit proces hebben vele OVSE-staten de afgelopen maanden voorstellen gedaan het vermogen van de OVSE te versterken om crises te voorkomen en te beheersen. Deze voorstellen hebben betrekking op diverse beleidsterreinen van de OVSE, zoals conflictpreventie en -beheersing, wapenbeheersing, grensoverschrijdende dreigingen, mensenrechten en vrijheid van media. Deze voorstellen maken onderdeel uit van een brede veiligheidsdialoog in de OVSE, die moet bijdragen aan meer onderling vertrouwen tussen OVSE-staten.

Het Nederlandse voorstel op het terrein van vrijheid van media heeft met name als doel staten te overtuigen en te stimuleren om gemaakte OVSE-afspraken op het gebied van vrijheid van media beter na te leven. Cruciaal daarbij is dat OVSE-staten verantwoordelijkheid afleggen aan hun eigen bevolking. Het voorstel heeft nadrukkelijk betrekking op alle OVSE-staten en is daarmee niet gericht op één land. Concreet stelt Nederland voor om de Vertegenwoordiger voor vrijheid van de media van de OVSE meer instrumenten te geven om mediavrijheid te bevorderen en jaarlijks onder leiding van de Vertegenwoordiger bijeen te komen om betere naleving te bespreken.

Rusland levert een actieve bijdrage aan het Korfoe-proces. Rusland ziet de meerwaarde van dit proces vooral in versterking van de politiek-militaire dimensie van de OVSE. Deze dimensie is een belangrijk onderdeel van de OVSE, maar de regering is van mening dat niet alleen onderwerpen op het gebied van «harde» veiligheid moeten worden besproken, maar ook «zachte» veiligheid. Staten schieten tekort bij de naleving van de menselijke dimensie van de OVSE. Aan het hele OVSE-*acquis* moet blijvend aandacht worden besteed.

Georgië

Voor zover bekend ging het op de verkiezingsdag in Georgië zelf redelijk goed, de leden van de PvdA-fractie vragen zich af of de minister de mening deelt dat het probleem bij de (lokale) verkiezingen ook zit in het «electoral environment», zoals toch een tekort aan echte onafhankelijke

nationale media? Er is bijvoorbeeld onduidelijkheid over wie de grote TV zenders beheert. Op dit moment lijkt een escalatie in de afvallige gebieden niet waarschijnlijk, maar het beleid van de Georgische regering in sommige regio's (zoals de wet op de bezette gebieden) kan een negatief effect hebben. De conflicten in Zuid-Ossetië en Abchazië resulteren in een negatieve houding van de overheid ten aanzien van Rusland, dit kan de partijen polariseren. Deelt de minister de mening dat hiermee het risico voor een volgende conflict toeneemt? Op welke wijze denkt de minister dat de EU hierin een bemiddelende rol kan spelen? Hoe zwaar weegt de veiligheid in deze regio's voor de onderhandelingen voor een nieuw Associatieakkoord? Het democratiseringsproces in Georgië lijkt, na de vooruitgang die sinds 2000 is geboekt, nu vertraagd en in sommige gevallen gestagneerd te zijn. Deelt de minister de mening dat het democratiseringsproces een belangrijk onderdeel van een nieuw associatieakkoord dient te zijn? Welke opstelling verwacht de minister van Rusland jegens de EU indien er een nieuw associatieakkoord met Georgië komt? De leden van de PvdA-fractie ondersteunen de inzet voor een versterking van de EU-relaties met dit land.

De leden van de SP fractie vragen zich af of het klopt dat de OVSE onregelmatigheden heeft geconstateerd bij de gemeenteraadsverkiezingen van 30 mei en dat dit niet voor het eerst was in de recente reeks van verkiezingen in Georgië. Kan de minister uitleggen waarom nu onderhandelingen over een nieuw en veelomvattend Associatieakkoord van de EU met Georgië moeten worden gestart? Het eindoordeel van de OVSE over deze verkiezingen is nog niet gereed, maar als verkiezingen in Georgië de toets van de kritiek niet kunnen doorstaan, waarom dan de economische banden aanhalen? Wat is de stand van onderhandelingen over Zuid-Ossetië en Abchazië?

Antwoord van de regering: De OVSE/ODIHR stelt in de voorlopige conclusies dat ondanks geconstateerde tekortkomingen in het verloop van de verkiezingen, een duidelijke vooruitgang te zien is met betrekking tot de naleving van de internationale standaarden van de OVSE en de Raad van Europa. In de aanloop naar de verkiezingen heeft de Georgische regering verschillende stappen ondernomen, zoals aanpassing van de kieswet en de samenstelling van de kiescommissies, opschoning van bestanden en verbetering van de toegankelijkheid van de media. De OVSE was gematigd positief over de rol van de Georgische televisiezenders in de verkiezingen. Volgens de OVSE gaven de zenders van de publieke omroep een evenwichtig beeld van de campagne, terwijl de particuliere een onevenwichtig beeld lieten zien ten gunste van hetzij de regeringspartij, hetzij de oppositie.

De Georgische overheid is zich goed bewust van het belang van vrije en eerlijke verkiezingen, zowel voor de verbetering van het Georgische politieke stelsel als voor het internationale imago van het land. Tijdens diens gesprek met de Georgische minister van Buitenlandse Zaken in maart van dit jaar heeft minister Verhagen hier uitvoerig bij stilgestaan. Uit de geconstateerde tekortkomingen en onregelmatigheden zullen lessen moeten worden getrokken voor de parlementsverkiezingen in 2012 en de presidentsverkiezingen in 2013. De regering zal dit blijven benadrukken in gesprekken met Georgische partijen en in de verschillende internationale organisaties die hierbij een rol kunnen spelen, zoals de OVSE en de EU.

De onderhandelingen in Genève over Zuid-Ossetië en Abchazië onder co-voorzitterschap van de EU, de OVSE en de VN verlopen

moeizaam. De Genève-onderhandelingen bieden echter het enige platform waar alle partijen bij elkaar aan tafel zitten, en zijn daarom van essentieel belang voor het in stand houden van de dialoog en het voorkomen van nieuwe conflicten. Concreet resultaat tot nu toe is de instelling van een contactmechanisme om incidenten te voorkomen of te bespreken.

Het is van belang dat Georgië stappen onderneemt om het vertrouwen en het gevoel van zekerheid bij de bevolking in Zuid-Ossetië en Abchazië te vergroten. De door Georgië daartoe geïnitieerde *Strategy on Occupied Territories* beschouwt de regering als een stap in de goede richting. De onderhandelingen tussen de EU en Georgië over een associatieovereenkomst kunnen een positief effect hebben op dit proces, aangezien niet alleen economische versterking van het land wordt nagestreefd, maar ook verbetering van het democratische, sociale en humanitaire klimaat in het land. Uiteraard blijft de rol van Rusland in de regio van groot belang. De EU onderhoudt regelmatige contacten met Rusland om haar relatie met Georgië, met name in het kader van het Oostelijk Partnerschap, en de verschillende terreinen van samenwerking toe te lichten.

Soedan

De leden van de SP-fractie vragen de minister in te gaan op berichten dat het mandaat van UNAMID in Soedan mogelijk uitgebreid gaat worden. Is het waar dat – in tegenstelling tot het recent verlengde UNMIS mandaat waarin de bescherming van de burgerbevolking een hogere prioriteit heeft gekregen – dit niet het geval zal zijn bij de uitbreiding van het UNAMID mandaat? Zo ja, waarom zal er minder aandacht komen voor de bescherming van burgers en meer aandacht voor *early recovery*? Wat is het standpunt van Nederland in dezen?

Antwoord van de regering:

Voor de goede orde bericht ik u dat Soedan van de agenda is afgevoerd. Het onderwerp zal voor een volgende bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken worden geagendeerd.

Hoofdtak van UNAMID is het bieden van bescherming en veiligheid aan de bevolking en humanitaire hulpverleners. Het in januari jl. nieuw aangetreden hoofd van UNAMID (tevens Afrikaanse Unie /VN-Speciaal Vertegenwoordiger in Darfur), Gambari, ziet ook een rol voor UNAMID weggelegd in het politieke vredesproces en activiteiten op het gebied van *early recovery*. Nederland is geen voorstander van het uitbreiden van het mandaat. Binnen het mandaat moet de grootste prioriteit voor UNAMID het versterken van de veiligheid van burgers en humanitaire hulpverleners blijven. Nederland meent dat UNAMID de basisvoorwaarden moet scheppen voor het politieke vredesproces en *early recovery*, maar dat de verantwoordelijkheid voor de invulling van deze twee taken elders ligt. Voor het vredesproces is een AU/VN-bemiddelaar aangesteld, en de internationale gemeenschap, VN-organisaties en NGO's zijn beter in staat om *early recovery* activiteiten te ontplooiën. Nederland heeft dit standpunt steeds uitgedragen, en zal dat ook deze Raad doen. Of het mandaat zal worden uitgebreid is overigens nog zeer de vraag. Naar het nu schijnt zal het huidige mandaat zonder fundamentele wijzigingen met een jaar worden verlengd. Het huidige mandaat loopt 31 juli a.s. af.

De leden van de VVD-fractie zouden willen horen in hoeverre UNMIS daadwerkelijk bescherming kan bieden aan de burgerbevolking in Zuid-Soedan, wanneer bijvoorbeeld de regering in Khartoem geen genoeg zou nemen met een uitslag van het referendum over de zelfbeschikking voor Zuid-Soedan. Is voor een dergelijke taak de omvang van UNMIS niet veel te beperkt? Dreigt hier niet een situatie dat de (eventuele) opdracht de mogelijkheden van UNMIS verre te boven gaat?

Antwoord van de regering: De bescherming van burgers is een belangrijke prioriteit voor UNMIS, bevestigd in het onlangs verlengde mandaat. De VN heeft een missiebrede beschermingsstrategie opgesteld, met meer aandacht voor conflictpreventie en flexibele inzet van troepen. Tegelijkertijd bereiden UNMIS en de humanitaire VN-organisaties zich voor op de verschillende scenario's die zich het komend jaar kunnen ontploffen na het referendum over zelfbeschikking voor Zuid-Soedan. De VNVR heeft hierover extra rapportage aan de SG gevraagd: naast de reguliere rapportage aan de VN-Veiligheidsraad over de implementatie van het mandaat, van het CPA en het staakt-het-vuren, zal nu ook gerapporteerd worden over de maatregelen waarmee UNMIS het referendum zal ondersteunen, over essentiële taken van de VN na het referendum en de planning van UNMIS tijdens de post-interim periode van het CPA.

In geval er opnieuw sprake zou zijn van grootschalig conflict tussen Noord- en Zuid-Soedan, zal de VN-Veiligheidsraad het mandaat en de taken van UNMIS moeten herzien. Op dit moment is daarvoor geen aanleiding. Juist door de twee partijen te ondersteunen bij het maken van afspraken over cruciale CPA-onderwerpen, zoals de deling van de olie-inkomsten en de grensafbakening, tracht de internationale gemeenschap een dergelijk *worst case* scenario te voorkomen.

Kinderarbeid

Naar de mening van de leden van de PvdA-fractie behoeft de gewenste samenhangende, coherente beleidsaanpak van de EU gericht tegen kinderarbeid nu ook concrete instrumenten en middelen op alle genoemde terreinen om deze effectief te kunnen maken. Kan de minister aangeven welke instrumenten en middelen op die diverse terreinen nu reeds beschikbaar zijn en welke lacunes om concrete aanvulling vragen? Wat gaat de minister verder concreet doen met de aanbevelingen uit het rapport «Combatting Child Labour»? Het is goed dat de Commissie aangeeft dat restrictieve handelsmaatregelen verder onderzocht moeten worden, maar gezien ook de cijfers van de Internationale Arbeidsorganisatie ILO moet er haast gemaakt worden met concrete maatregelen. Gaat de minister de Commissie vragen om een termijn waarbinnen het onderzoek moet zijn afgerond?

Antwoord van de regering: De inzet van de regering is erop gericht de aanpak van de EU tegen kinderarbeid te versterken op verschillende deelreinen, waaronder in de politieke dialoog, ontwikkelingssamenwerking, maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en handelsmaatregelen. Zoals ook genoemd in het rapport van de Commissie is het daarbij van groot belang dat de maatregelen in onderling verband staan en elkaar versterken.

Wat betreft de politieke dialoog zet de regering met name in op een meer systematische aanpak: de EU zou kinderarbeid aan de

orde moeten stellen in alle dialogen met derde landen waar kinderarbeid voorkomt. Via deze dialogen moet meer druk worden gecreëerd zodat deze landen de ILO-conventies 138 en 182 gaan naleven. Ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking zet de regering er op in dat bestrijding van kinderarbeid deel uitmaakt van investeringen in onderwijssectoren. Nederland bepleit voorts dat de EU de OS-instrumenten meer inzet om te bereiken dat derde landen, in overleg met de ILO, Nationale Actieplannen tegen kinderarbeid opstellen. Hoewel de EU al verschillende initiatieven neemt op het gebied van MVO en mensenrechten (met name via het werk van de Speciale Afgevaardigde van de SG VN, John Ruggie), wil Nederland dat de EU meer specifieke aandacht gaat besteden aan de mogelijkheden via MVO kinderarbeid tegen te gaan, bijvoorbeeld via een gedragscode en een certificatieschema. Ook wil de regering dat de EU de mogelijkheid gaat onderzoeken van de instelling van een «hotline» waar consumenten terecht kunnen met informatie over kinderarbeid. Nederland blijft inzetten op gebruik van het handelsinstrumentarium tegen de invoer van producten die zijn gemaakt met de ergste vormen van kinderarbeid, maar hiertegen bestaat de nodige tegenstand onder andere lidstaten.

Wat betreft de vraag over concrete follow-up van het Commissierapport, zal de Raad zich op Nederlands initiatief buigen over Raadsconclusies. Nederland zet zich er voor in dat deze conclusies zo sterk mogelijk geformuleerd zijn. De Raadsconclusies moeten niet alleen een politiek signaal bevatten dat de EU meer kan en gaat doen ter bestrijding van kinderarbeid, maar ook de aanzet vormen voor het nemen van bovengenoemde maatregelen op de diverse deelgebieden, inclusief op handelsgebied.

EUBAM Rafah

De leden van de CDA-fractie steunen het feit dat Nederland wederom een bijdrage gaat leveren aan de EUBAM Rafah missie, maar kan de minister ingaan op de voortgang? Deze missie is toch in ruste? Op welke wijze kan de minister bevorderen dat de missie weer geactiveerd wordt, met daaraan toegevoegd een maritieme component? Is de minister ook van mening dat n.a.v. de gebeurtenissen met het hulpkonvooi richting Gaza op 31 mei jongstleden de EU een rol kan spelen bij gecontroleerde openstelling van de grenzen met Gaza?

Antwoord van de regering: De verlenging van EUBAM Rafah is, zeker op dit moment, een belangrijk politiek signaal aan de partijen in de regio dat de EU gecommitteerd blijft aan een duurzame oplossing van de grensproblematiek rondom Gaza. Een zelfstandige en goed functionerende grensbewaking is een belangrijke voorwaarde voor veiligheid in de Gazastrook. De EU kan bij de opbouw van deze capaciteit en als «third-party presence» een belangrijke rol spelen. Door de positie van Hamas in Gaza is voortzetting van de missie zoals die voor 2007 functioneerde, niet mogelijk. De regering is van mening dat de EU zou moeten bezien of de missie op een andere wijze ingezet kan worden om bij te dragen aan ruimere openstelling van de Gazaanse grenzen. De Raad zal hierover van gedachten wisselen.

OS DEEL

Millennium Development Goals

De leden van de PvdA-fractie hebben er met instemming kennis van genomen dat de regering voorstander is van regelmatige bespreking van de hulpinspanningen van de lidstaten in de Raad. Maar uit de bespreking moeten wel concrete conclusies en afspraken komen. Op welke wijze zal de regering tijdens de komende Raad andere lidstaten «verzoeken» zich aan gemaakte afspraken over de hulpomvang te houden? Hoe gaat de regering voorkomen dat de huidige euro-crisis leidt tot beperking van de Europese hulpomvang? De leden van de PvdA-fractie vinden dat voorkomen moet worden dat mensen in ontwikkelingslanden de rekening krijgen van slecht EU-beleid: bestaande afspraken over de hulpomvang moeten onverkort blijven staan.

De leden van de SP-fractie zien graag een reactie van de minister op het 6^e Alliance 2015-Watch Report «The EU's Contribution to the Millennium Development Goals. Keeping the Goals Alive», dat begin deze maand is verschenen. Kan de minister daarbij in het bijzonder ingaan op de aanbevelingen die Alliance 2015 doet onder punt 6, 7 en 8 met betrekking tot de begrotingssteun die de Europese Commissie geeft en de gevolgen die dat heeft voor de uitgaven die ontwikkelingslanden kunnen doen op het gebied van gezondheidszorg en onderwijs? Wat gaat de minister concreet doen om ervoor te zorgen dat de Europese Commissie haar uitgaven op onder meer het gebied van honger, basis gezondheidszorg en onderwijs en milieu weer laat stijgen? Wat gaat de minister concreet doen om ervoor te zorgen dat de Europese Commissie haar uitgaven aan onderwijs en gezondheidszorg in Sub-Sahara Afrika weer op hetzelfde niveau laat komen als zij Azië en Latijns-Amerika doet (te weten 20%)? De leden van de SP-fractie vragen zich af wanneer de Kamer de in het Algemeen Overleg RAZEB van 12 november 2009 toegezegde notitie over bureaucratie in de Europese Ontwikkelingssamenwerking kan verwachten. De uiterlijke datum stond op 1 april 2010. In hetzelfde debat zegde de minister de Kamer toe dat hij in Europees verband zou kijken hoe de verschillende eisen van de verschillende (multilaterale) donoren beter op elkaar afgestemd kunnen worden door bijvoorbeeld in ontwikkelingslanden niet langer zowel een Poverty Reduction Strategy Paper (PRSP) te verlangen als een Country Strategy Paper (CSP). Hoe staat het daar mee?

De leden van de fractie van D66 wijzen op een recent artikel in *the Economist*¹ waarin duidelijk werd dat de Europese leden van de G8 hun tijdens de bijeenkomst in Gleneagles (VK, 2005) gedane toezeggingen voor hulp aan Sub Sahara Afrika niet nakomen. Wat gaat de minister eraan doen om ervoor te zorgen dat de Europese Unie als geheel een substantiële bijdrage levert aan het bereiken van de Millennium Development Goals? Gaat de minister zijn Duitse, Franse en Italiaanse collega's en partijgenoten aanspreken op het niet nakomen van hun toezeggingen? Hoe gaat hij voorkomen dat de economische crisis leidt tot afname van de hulp aan ontwikkelingslanden en de steun voor de millennium doelstellingen?

Antwoord van de regering: Hoewel het regering begrip heeft voor de moeilijke budgettaire situatie waarin verschillende lidstaten zich momenteel bevinden, zal Nederland onverminderd pleiten voor het uitvoeren van de EU-afspraken over verhoging van de officiële hulp tot minimaal 0,7% van het BNP in 2015. Nederland zal erop aandringen dat de hulpomvang van de afzonderlijke lidstaten ieder jaar in de Raad wordt besproken en dat de conclusies hiervan worden aangeboden aan de Europese Raad.

¹ The Economist, 27 mei 2010, Failing to deliver, The rich countries will not meet their targets for aid to Africa.

Nederland bepleit ook dat de Europese Raad van 17 juni de afspraken van 2005 expliciet herbevestigt. Herbevestiging zou ook een belangrijk signaal zijn naar de andere donoren met het oog op de VN MDG-top in september.

Het rapport «*The EUs Contribution to the Millennium Development Goals – Keeping the Goals Alive*» van het NGO-netwerk Alliance2015 bekritiseert met name de omvang van de hulp die de Europese Commissie in Afrika rechtstreeks aan onderwijs en gezondheidszorg besteedt. Dit aandeel zou te laag zijn en teruglopen. De regering is het niet geheel met deze analyse eens. De schrijvers gaan voorbij aan de hulp die via begrotingssteun indirect in deze sectoren wordt verstrekt op basis van concrete afspraken met ontvangende regeringen. Begrotingssteun vormt met name in Afrika een belangrijk deel van de totale door de Commissie beheerde EU-hulp (circa 40% van de op landenniveau programmeerbare middelen). In de resultaatafspraken die altijd gekoppeld zijn aan de begrotingssteun nemen zeer concrete verbeteringen op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg een centrale plaats in. Zo moest de Ghanese overheid er bijvoorbeeld in 2009 voor zorgen dat bij tenminste 45% van alle geboortes, getraind medisch personeel aanwezig was (om moedersterfte tegen te gaan) en moest de overheid in rurale gebieden ten minste 60% van de onderwijzers intensief trainen om het onderwijsniveau op te krikken. Dit soort *targets* – waarvan er vele staan in de begrotingssteun-overeenkomsten – wordt in de loop van het jaar gezamenlijk gemonitord en de uitkomsten wegen zwaar mee bij de vaststelling van de omvang van de begrotingssteun in volgende jaren. De Europese Commissie heeft daarbij speciale «MDG-contracten» met een aantal Afrikaanse landen afgesloten, waarin gezondheidszorg en onderwijs centraal staan. Met behulp van een half miljard aan middelen uit het speciale *Vulnerability FLEX* fonds ondersteunt de Commissie in 2009 en 2010 bovendien de begroting van bepaalde Afrikaanse landen waar teruggevallen inkomsten – als gevolg van de economische crisis – de uitgaven voor met name onderwijs en gezondheidszorg in gevaar brengen. Dat sluit ook aan bij één van de aanbevelingen van het Alliance2015 rapport, namelijk het beschermen van sociale uitgaven in ontwikkelingslanden als onderdeel van de hulp. Overigens is de regering van oordeel dat in het kader van een striktere werkverdeling tussen donoren een scherpere concentratie van de Commissiehulp wenselijk zou zijn. Daarbij wordt met name gedacht aan landbouw en voedselzekerheid, infrastructuur en energie; terreinen die van cruciaal belang zijn voor structurele armoedebestrijding en waarvoor de Commissie gezien haar instrumentarium, kennis en ervaring, het voortouw voor de EU zou kunnen nemen.

De leden van de SP-fractie wijzen ook op aanbevelingen van het Alliance2015 rapport waarin wordt gepleit voor meer openbaarheid over afspraken en condities ten aanzien van de hulp. De regering kan hierop antwoorden dat parlementen en belangrijke lokale niet-gouvernementele organisaties in veel landen waar begrotingssteun wordt gegeven, nauw zijn betrokken bij de afspraken ten aanzien van begrotingssteun en de reguliere monitoring daarvan. Waar dit nog onvoldoende het geval is, dringt Nederland daarop aan.

De leden van de SP-fractie vragen zich af wanneer de Kamer de in het Algemeen Overleg RAZEB van 12 november 2009 toegezegde notitie over bureaucratie in de Ontwikkelingssamenwerking kan verwachten. De regering kan hierop antwoorden dat de toezegging van voormalig minister Koenders over «bureaucratisering en OS» mogelijk later zal worden meegenomen in de regeringsreactie op het WRR-rapport.

De leden van de SP-fractie vragen naar de mogelijkheden om de eisen van de verschillende donoren beter op elkaar af te stemmen door bijvoorbeeld in ontwikkelingslanden niet langer zowel een *Poverty Reduction Strategy Paper* (PRSP) als een *Country Strategy Paper* (CSP) te verlangen. De regering is het eens met de gedachte dat betere afstemming tussen donoren wenselijk is, niet alleen ten aanzien van de eisen aan ontvangende landen maar ook wat betreft de hulpmodaliteiten en de onderlinge werkverdeling. Op dit gebied is sprake van langzame vooruitgang, onder meer in EU-kader. Nederland werkt daar actief aan mee. Zo werken donoren in veel landen nu met één set van afspraken (vastgelegd in een *Memorandum of Understanding*) met de overheid in het kader van begrotingssteun. De hulp aan specifieke sectoren wordt vaker in gezamenlijke fora met de overheid doorgesproken. In een land als Rwanda heeft de overheid zelf de leiding genomen over het werkverdelingproces en iedere aanwezige donor voorstellen gedaan in welke sectoren hij actief zou kunnen blijven. Binnen de EU wordt nu gesproken over de mogelijkheden van het in het algemeen synchroniseren en harmoniseren van de hulp van de Commissie en de lidstaten met als doel gezamenlijke programmering in partnerlanden vanaf 2013. Overigens is de PRSP een nationaal document, waarin de regering van het land na consultatie van betrokkenen, de hoofdpunten aangeeft van de strategie voor armoedebestrijding. Donoren sluiten in principe aan bij dit document en geven aan op welke aspecten zij een bijdrage kunnen leveren. Voor de Commissiehulp wordt dit vastgelegd in een CSP. In de toekomst zou er dus een gezamenlijke CSP van lidstaten en Commissie kunnen komen per land.

Gendergelijkheid en ontwikkeling

De leden van de CDA-fractie zijn zeer ingenomen met de vaststelling van het EU-actieplan voor gendergelijkheid en de versterking van de positie van vrouwen in relatie tot ontwikkelingssamenwerking. Dit is van belang omdat er nog veel op dit terrein moet worden verbeterd. Hoe kan worden voorkomen dat het actieplan een papierentijger blijft? Waaruit bestaan de concrete actiepunten en afspraken?

De leden van de PvdA fractie juichen net als de regering de totstandkoming van het EU-actieplan voor gendergelijkheid en de versterking van de positie van vrouwen in relatie tot ontwikkelingssamenwerking toe. Maar de leden van de PvdA-fractie maken zich wel zorgen over de implementatie en uitwerking. Wat houdt bijvoorbeeld de speciale aandacht voor MDG3 en MDG5 in? Worden daar ook meer middelen voor vrijgemaakt, en zo ja op welke wijze en uit welke fondsen?

Antwoord van de regering: Het kabinet kan medelen dat het beoogde actieplan als annex zal worden toegevoegd aan de Raadsconclusies over de MDGs. Het plan bevat een aantal doelen waaraan praktische acties zijn gekoppeld, evenals indicatoren en een tijdpad. Hiermee is in principe de basis gelegd voor effectieve

monitoring van de uitvoering. Concrete, verifieerbare acties betreffen onder meer de training van betrokkenen (Commissiemedewerkers, EDEO, Heads of Mission van lidstaten), de extra allocatie van 10 miljoen euro voor genderactiviteiten binnen het Ontwikkelingsinstrument (DCI), indicatoren voor het percentage aan politieke dialogen waarin genderkwesties zijn aangekaart, etc. Wat betreft MDG 3 «Gelijke rechten en kansen voor vrouwen en meisjes», en MDG 5 «Het terugbrengen van moedersterfte» – de PvdA-fractie vraagt hiernaar – worden in dit plan geen nieuwe middelen vrijgemaakt. Wel staan deze twee MDGs hoog in de lijstje van de Commissie van achterblijvende MDGs waarop in het kader van onder meer de *midterm review* van het EOF extra aandacht en middelen zouden moeten worden gericht.

Overige onderwerpen

Birma

De leden van de D66-fractie spreken hun teleurstelling uit over de recent gepubliceerde kieswetten in Birma, die weinig ruimte bieden voor vrije en eerlijke verkiezingen. Zij zijn zeer geïnteresseerd in de voorbereiding van een verkennende missie om de mogelijkheden voor een directe dialoog tussen de EU en de Birmese autoriteiten te onderzoeken. De leden vragen de minister of de steun die hij ontving voor zijn uitspraak, dat een randvoorwaarde voor de missie moet zijn dat deze kan spreken met de belangrijkste opposenten van het regime, inhoudt dat dit een harde afspraak is.

Antwoord van de regering: De EU is bereid een rechtstreekse dialoog met Birma aan te gaan, als aanvullend instrument op het sanctieregime, om ook op constructieve wijze democratisering in Birma te bevorderen. Ter voorbereiding hiervan zal een verkennende missie Birma bezoeken. Uiteraard moet een dergelijke missie voldoende gelegenheid krijgen met vertegenwoordigers van oppositiepartijen te spreken, inclusief Aung San Suu Kyi (ASSK). Op aandringen van Nederland en een andere lidstaat is de EU overeengekomen dat de EU de Birmese autoriteiten zal verzoeken duidelijke en geloofwaardige indicaties te geven dat een gesprek met ASSK zal plaatsvinden en dat de EU de missie zal afzeggen of afbreken indien blijkt dat de EU-delegatie niet met ASSK zal kunnen spreken.

Afghanistan

De leden van de D66-fractie steunen het initiatief van de Hoge Vertegenwoordiger Ashton om de versterkte coördinatie tussen de EU en Afghanistan met prioriteit door te voeren in de sectoren sub-nationaal bestuur, landbouw en *rule of law*/politie. Deze leden constateren dat EUPOL niet ter sprake is gekomen. Kan de minister aangeven wat momenteel de praktische status is van deze missie? Zijn er voldoende politietrainers?

Antwoord van de regering: Op 18 mei jl. heeft de EU het mandaat van de EUPOL-missie met drie jaar verlengd tot 31 mei 2013. Momenteel zijn 285 van de 400 functies in EUPOL gevuld, waarvan 24 door Nederland. Op basis van de recentelijk uitgevoerde interne evaluatie heeft EUPOL besloten tot een heroriëntatie van de inzet, mede met het oog op de moeizame vulling van de missie. De komende tijd zullen vooral middelen en menskracht ingezet worden ten behoeve van EUPOL's belangrijkste programma, het *City Police and Justice Project*, in een twaalfal

provincies. Voor meer informatie over de voortgang van de Europese politiemissie verwijst de regering naar de nog te verzenden volgende periodieke stand van zakenbrief inzake de Nederlandse missie in Uruzgan, die op 30 juni a.s. met uw Kamer besproken zal worden. Afghanistan is niet geagendeerd voor de RBZ van 14 juni a.s.